

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 578/2018-55

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. René Hudzovič, s. r. o., Štefánikova trieda 49, Nitra, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. René Hudzovič, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 180/2008 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 180/2008 porušené boli.

2. Okresnému súdu Nitra prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 180/2008 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Nitra povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nitra je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 615,65 € (slovom šesťstopäťdesiatpäť centov) na účet jeho právneho zástupcu Advokátskej kancelárie JUDr. René Hudzovič, s. r. o., Štefánikova trieda 49, Nitra, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 578/2018-23 z 15. novembra 2018 prijal podľa vtedy platného a účinného § 25 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 180/2008 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ústavná sťažnosť bola pôvodne pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Oroszovi, ktorému 16. februára 2019 uplynulo funkčné obdobie. Do 16. februára 2019 nebola ústavná sťažnosť sťažovateľa prerokovaná, preto bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. b) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu 4. decembra 2019 na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec pridelená. V súlade s čl. II bodom 3 písm. a) rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Jana Baricová, predsedníčka senátu, Rastislav Kaššák a Miloš Maďar. Prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa preto prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté konanie sa začalo 26. septembra 2008 na základe žaloby sťažovateľa, ktorou sa proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), domáhal zaplatenia sumy 248,95 € s príslušenstvom z titulu nevyplatenia mzdy a sumy 36 732,27 € s príslušenstvom z titulu nevyplatenia odmeny za sprostredkovateľskú činnosť na základe dohody uzatvorenej so žalovaným 1. júna 2005.

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na skutočnosť, že prvé meritórne pojednávanie sa v napadnutom konaní uskutočnilo až 15. decembra 2010, teda viac ako dva roky po podaní žaloby okresnému súdu. Následne sa v napadnutom konaní uskutočnilo viacero pojednávaní, pričom až osem z nich bolo odročených z dôvodov na strane žalovaného, avšak dôvody, ktorými žalovaný ospravedlňoval svoju neprítomnosť

na jednotlivých pojednávaniach, boli podľa názoru sťažovateľa takmer vo všetkých prípadoch vágne a nedostatočne preukázané. Súčasne je z postupu okresného súdu podľa sťažovateľa zrejmé, že okresný súd nedokázal zabezpečiť prítomnosť žalovaného na pojednávaniach a v tejto súvislosti nepoužil žiadne opatrenia, čím evidentne prispel k vzniku zbytočných prietáhov v konaní.

6. Okresný súd na pojednávaní 23. novembra 2016 vyhlásil rozsudok vo veci samej č. k. 17 C 180/2008-2372, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol, konanie v časti zaplatenia sumy 248,95 € spolu s 8,5 % úrokom z omeškania ročne počnúc 1. júlom 2008 do zaplatenia zastavil a žalovanému priznal náhradu trov konania v celom rozsahu. Predmetný rozsudok bol sťažovateľovi doručený 6. apríla 2017, čo sťažovateľ považoval za postup, ktorý prispel k ďalšiemu predĺženiu napadnutého konania.

7. Ďalšie prietahy v napadnutom konaní spôsobené okresným súdom spočívali podľa názoru sťažovateľa v predložení veci Krajskému súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa, keďže okresný súd tak učinil až 27. októbra 2017, t. j. po viac ako šiestich mesiacoch od podania odvolania.

8. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 25 Co 369/2017 z 30. júla 2018 tak, že rozsudok okresného súdu z 23. novembra 2016 v napadnutom výroku o zamietnutí žaloby zrušil podľa § 389 písm. b) a c) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Na odôvodnenie uznesenia krajského súdu z 30. júla 2018 poukázal aj sťažovateľ v písomnom doplnení ústavnej sťažnosti zo 16. októbra 2018 (doručenom ústavnému súdu 19. októbra 2018), pričom zdôraznil, že krajský súd považoval rozsudok okresného súdu za nezákonný a nezodpovedajúci výsledkom vykonaného dokazovania, ktorý navyše vykazuje znaky nepreskúmateľnosti a zmätočnosti.

9. Sťažovateľ zdôraznil, že „*konanie prebiehajúce na Okresnom súde Nitra, navyiac v pomerne jednoduchej veci, nebolo do dnešného dňa, teda ani po viac ako 10 rokoch od podania žaloby právoplatne skončené*“.

10. Podľa názoru sťažovateľa pritom nejde o zložitú vec, pretože spor o nezaplatenie odmeny za sprostredkovateľskú činnosť patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov a nič v danom prípade nesignalizuje skutkovú alebo právnu zložitosť veci. Sťažovateľ ďalej uvádza, že svojím správaním neprispel k doterajšej neprimeranej dĺžke napadnutého konania, keďže počas celého konania požiadal okresný súd len dvakrát o odročenie pojednávania. Práve v postupe okresného súdu sa podľa sťažovateľa vyskytlo viacero období neodôvodnenej nečinnosti, pričom ani v období, keď okresný súd vo veci konal, nemožno jeho postup hodnotiť ako efektívny.

11. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukázal na význam napadnutého konania pre jeho osobu, keďže v dôsledku konania žalovaného, ktorý mu dal výpoveď z dlhoročného pracovného pomeru, zostal úplne bez príjmu. Peniaze z dohody o odmene boli pre sťažovateľa dôležité, pričom sa domnieval, že okresný súd v napadnutom konaní jeho žalobe vyhovie. Súčasne sťažovateľ poukázal na svoje nepriaznivé finančné pomery a zákonnú vyživovaciu povinnosť k jeho maloletému dieťaťu, ktorú si musí plniť.

12. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že jeho základné právo na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli v napadnutom konaní porušené postupom okresného súdu. Súčasne sťažovateľ žiada priznať finančné zadosťučinenie v sume 15 000 € a náhradu trov konania a na ich zaplatenie zaviazat' okresný súd. Sťažovateľ vyjadril súhlas s upustením od ústneho prejednania jeho ústavnej sťažnosti.

13. V písomnom doplnení ústavnej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 20. septembra 2019 sťažovateľ informoval ústavný súd, že po zrušení rozsudku okresného

súdu z 23. novembra 2016 a vrátení veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie okresný súd nariadil na 14. marec 2019 pojednávanie, na ktorom vec prejednal a vyhlásil rozsudok vo veci samej. Sťažovateľ uvádza, že predmetný rozsudok, ktorým bola jeho žaloba zamietnutá a žalovanému bola priznaná náhrada trov konania v rozsahu 100 %, však do zaslania tohto podania ústavnému súdu nebol písomne vyhotovený ani doručený stranám sporu. Na základe uvedeného sťažovateľ konštatuje, že okresný súd naďalej dlhodobo a opakovane vytvára v napadnutom konaní zbytočné priet'ahy.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

14. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie okresný súd zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr. 1530/2018 z 20. marca 2019, v ktorom predsedníčka okresného súdu uviedla, že napadnuté konanie sa začalo 26. septembra 2008 na základe žaloby sťažovateľa. Vec bola pridelená zákonnej sudkyňi JUDr. Malíkovej, avšak z dôvodu jej dočasného pridelenia na krajský súd bola vec následne pridelená sudkyňi Mgr. Mesárošovej, ktorá pokračovala v zabezpečovaní podkladov pre rozhodnutie o návrhu sťažovateľa na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Predsedníčka okresného súdu veľmi podrobne opísala chronologický priebeh napadnutého konania od jeho začatia a bola toho názoru, že ide o právne a skutkovo zložitú vec. Uviedla, že *„vo veci bolo vytýčených celkom 30 pojednávaní, z toho 14 meritórnych. Viaceré pojednávania boli odročené pre prekážky na strane žalovaného /5x/ a taktiež na strane žalobcu /2x/, prípadne pre iné procesné prekážky. Tri krát bolo pojednávanie odročené z objektívnych dôvodov na strane zákonnej sudkyne, ktorá bola v dvoch prípadoch práceneschopná a raz s dieťaťom u lekára. K zmareniu pojednávania došlo aj z dôvodu, že vo veci bola 2 krát podaná námietka zaujatosti...*

... Spis bol 5x predkladaný na Krajský súd v Nitre, a to na rozhodnutie o odvolaní voči uzneseniu o nepripustení oslobodenia od zaplatenia súdneho poplatku, na rozhodnutie o dvoch námietkach zaujatosti, na rozhodnutie o odvolaní voči uzneseniu č. k. 17 C 180/2008 – 2307 zo dňa 25.05.2015 ako aj na rozhodnutie o odvolaní voči

rozsudku vo veci samej č. k. 17 C 180/2008 – 2372 zo dňa 23.11.2016. Aj všetky uvedené skutočnosti do určitej miery ovplyvnili celkovú dĺžku konania.“.

Súčasne predsedníčka konštatovala, že zákonná sudkyňa postupovala plynule, pričom jednotlivé úkony boli vykonávané v primeraných časových intervaloch, ktoré zodpovedajú „pracovnej zaťaženosti a možnostiam a schopnostiam sudkyne“. Predsedníčka okresného súdu súhlasila s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

15. K doplneniu ústavnej sťažnosti z 18. septembra 2019 sa okresný súd napriek výzve ústavného súdu z 3. decembra 2019 (doručenej okresnému súdu v rovnaký deň) nevyjadril.

16. Sťažovateľ na základe výzvy ústavného súdu reagoval na stanovisko okresného súdu replikou zo 16. apríla 2020, ktorá bola ústavnému súdu doručená v rovnaký deň. Sťažovateľ vo vzťahu k vyjadreniu okresného súdu uviedol, že je neakceptovateľné a odporujúce základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby súd rozhodoval o návrhu na priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov jeden a pol roka od doručenia takéhoto návrhu. Sťažovateľ ďalej poukázal na skutočnosť, že jeho námietku zaujatosti, ktorú vzniesol proti konajúcej sudkyňi, okresný súd nepredložil nadriadenému súdu v zákonom stanovenej 15-dňovej lehote. Za prieťahy spôsobené okresným súdom považoval sťažovateľ aj postup, keď okresný súd po vrátení veci krajským súdom 15. apríla 2016 nariadil vo veci pojednávanie až po viac ako pol roka a taktiež mu rozsudok vo veci samej doručil až po 4 mesiacoch od jeho vyhlásenia. V súlade so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nebolo podľa sťažovateľa ani rozhodovanie okresného súdu o jeho návrhu na priznanie oslobodenia od platenia súdneho poplatku za podané odvolanie v trvaní 5 mesiacov. Sťažovateľ súčasne poznamenal, že rozsiahlosť spisového materiálu nie je kritériom určujúcim náročnosť veci, a zopakoval, že prejednávanú vec nemožno považovať za zložitú. Uviedol, že 30 nariadených pojednávaní svedčí len o neefektívnom postupe okresného súdu v napadnutom konaní, ktorý navyše pojednávania odročoval bez relevantného dôvodu, vykonával dôkazy, ktorých vykonanie nebolo nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a pod. Sťažovateľ ďalej okresnému súdu vytkol, že meritórny

rozsudok vyhlásený na pojednávaní 14. marca 2019 mu bol doručený 27. decembra 2019, t. j. až po 9 mesiacoch od jeho vyhlásenia. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol v zmysle petitu jeho ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 29. marca 2018.

17. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

18. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

19. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

20. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

21. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

22. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

23. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

24. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

25. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

26. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

27. Pred formulovaním záverov k jednotlivým hodnotiacim kritériám sa ústavný súd oboznámil s obsahom predloženého na vec sa vzťahujúceho spisu okresného súdu a preskúmal úkony vykonané okresným súdom v napadnutom konaní. Vzhľadom na veľké množstvo procesných úkonov vykonaných okresným súdom však ústavný súd nepovažoval za potrebné premietnuť ich prehľad do obsahu tohto nálezu (chronologický prehľad úkonov tvorí súčasť spisového materiálu ústavného súdu, pozn.).

28. Pokiaľ ide o prvé kritérium, t. j. právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie okresného súdu o žalobe sťažovateľa o zaplatenie sumy 248,95 € z titulu nevyplatenia mzdy a sumy 36 513,31 € z titulu nevyplatenia odmeny za sprostredkovateľskú (realitnú) činnosť podľa dohody uzavretej so žalovaným, ktoré je možné považovať za štandardnú súčasť občianskoprávnej agendy všeobecných súdov. Napadnuté konanie preto nemožno podľa názoru ústavného súdu hodnotiť ako právne zložité. Rovnako v danom prípade nemožno dospieť ani k záveru o faktickej, resp. skutkovej zložitosti veci, keďže túto nič v napadnutom konaní nesignalizuje. Ústavný súd teda v tomto smere nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali vplyv na dĺžku napadnutého konania. Počet nariadených pojednávaní ani počet strán súdneho spisu, na ktoré poukazuje predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení a ktoré podľa jej názoru preukazujú skutkovú a právnu náročnosť preskúmvanej veci, nie sú pre vyhodnotenie tohto kritéria, t. j. zložitosti právnej veci rozhodujúce. Práve naopak,

v tomto ohľade ústavný súd súhlasí s názorom sťažovateľa, že uvedené v tomto prípade svedčí o nehospodárnom a neefektívnom postupe okresného súdu v napadnutom konaní, ktorým sa ústavný súd podrobnejšie zaoberá v nasledujúcej časti tohto nálezu (bod 32 a nasl.).

29. Ústavný súd v hodnotených súvislostiach napokon zdôrazňuje, že aj v prípade, ak by išlo o skutkovo alebo právne zložitý spor, táto skutočnosť nezabavuje konajúceho sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (m. m. I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

30. Ústavný súd ďalej posudzoval správanie sťažovateľa ako ďalšie kritérium podstatné pre posúdenie vzniku prípadných zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, pričom pri skúmaní obsahu spisu okresného súdu nezistil také správanie sťažovateľa ako strany sporu, ktoré by prispelo k celkovej dĺžke napadnutého konania. Ako vyplýva z obsahu predloženého súdneho spisu a rovnako aj z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu z 20. marca 2019 sťažovateľ počas celého konania požiadal o odročenie pojednávania len dvakrát (15. decembra 2010 a 11. júla 2012), pričom v ostatných prípadoch sa pravidelne zúčastňoval jednotlivých nariadených pojednávaní a na výzvy okresného súdu reagoval v primeraných lehotách. Na ťarchu sťažovateľa nemožno pričítať ani skutočnosť, že dvakrát vzniesol voči konajúcej sudkyňi námietku zaujatosti a využil aj právo podať opravné prostriedky proti rozhodnutiam okresného súdu, v dôsledku čoho bola vec opakovane predkladaná krajskému súdu na rozhodnutie. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že uplatnenie práva vzniesť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorému bola vec pridelená na prerokovanie a rozhodnutie, nemôže byť na ťarchu účastníka (napr. II. ÚS 55/08). Uplatnenie procesných práv sťažovateľa ako účastníka konania (vznesenie námietky zaujatosti, podanie návrhov na doplnenie dokazovania) nevytvára pre okresný súd prekážku, ktorá by bránila v jeho plynulom postupe, aj keď tieto skutočnosti môžu mať v konečnom dôsledku vplyv na predĺženie konania (III. ÚS 367/2010). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu však za prieťahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia

procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03). Je teda možné konštatovať, že úkony sťažovateľa (opakovaná námietka zaujatosti, podanie opravného prostriedku) do určitej miery spomalili napadnuté konanie, no nezapríčinili jeho neprimerané predĺženie, pričom tieto úkony nemožno kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01).

31. Rovnako aj EŠLP vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že sťažovateľovi nemožno pripísať na ťarchu to, že v plnom rozsahu využíva prostriedky nápravy, ktoré mu vnútroštátny právny poriadok ponúka (pozri rozsudok vo veci Schmidtová proti Českej republike z 22. 7. 2003, sťažnosť č. 48568/99, § 65 alebo rozsudok vo veci Golha proti Českej republike z 26. 5. 2011, sťažnosť č. 7051/06, bod 59).

32. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium rozhodujúce pre vyslovenie záveru o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Konštatuje, že už samotná doterajšia dĺžka napadnutého konania (takmer dvanásť rokov) predstavuje jeden z významných signálov svedčiacich o zásahu do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a tiež podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Aj skutkovo či právne náročnejšia občianskoprávna vec totiž nesmie trvať takú dlhú dobu, ako je tomu v posudzovanom prípade.

33. Ústavný súd považuje za potrebné výslovne poukázať na viaceré významné obdobia nečinnosti okresného súdu, ktorými bolo poznačené napadnuté konanie a ktoré nie sú zlučiteľné s požiadavkou na primeranú dĺžku konania. Z obsahu spisu predloženého okresným súdom vyplýva, že žaloba sťažovateľa bola okresnému súdu doručená 26. septembra 2008, pričom okresnému súdu trvalo približne 18 mesiacov, kým rozhodol o návrhu sťažovateľa obsiahnutom v žalobe o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov (uznesenie okresného súdu z 23. marca 2010 potvrdené uznesením krajského súdu z 31. mája 2010, pozn.). Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 15. decembra 2010,

t. j. po viac ako dvoch rokoch od začatia konania, na čo správne upozornil aj sťažovateľ v ústavnej sťažnosti. Okresný súd pritom prvýkrát meritórne vo veci rozhodol až na pojednávaní 23. novembra 2016 (teda po viac ako ôsmich rokoch od začatia konania), na ktorom vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol (I. výrok), konanie v časti zaplatenia sumy 248,95 € s prísl. zastavil (II. výrok) a žalovanému priznal plnú náhradu trov konania (III. výrok). Na základe odvolania sťažovateľa bol tento rozsudok okresného súdu v napadnutom výroku o zamietnutí žaloby zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 25 Co 369/2017 z 30. júla 2018 a vec bola v rozsahu zrušenia vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Následne okresný súd vydal druhý meritórny rozsudok, ktorý vyhlásil na pojednávaní 14. marca 2019, avšak jeho písomné vyhotovenie bolo podľa zistení ústavného súdu sťažovateľovi doručené až 27. decembra 2019, čiže po viac ako 9 mesiacoch od jeho vyhlásenia. Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti preto nemožno prisvedčiť argumentu predsedníčky okresného súdu prezentovanému vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, že zákonná sudkyňa postupovala v napadnutom konaní plynulo a procesné úkony vykonávala v primeraných časových intervaloch.

34. Okrem už uvedených období nečinností sa postup okresného súdu podľa názoru ústavného súdu vyznačuje aj jeho neefektívnosťou. Z obsahu spisu vyplýva, že okresný súd síce v napadnutom konaní nariadil množstvo pojednávaní (celkovo 30), avšak viac ako polovica z nich bola odročená bez prejednania veci z rôznych dôvodov (na strane žalovaného a jeho právnej zástupkyne celkovo šesťkrát, na strane sťažovateľa celkovo dvakrát, na strane konajúcej sudkyne celkovo trikrát, na účel vykonania ďalšieho dokazovania atď.), čo rozhodne nemožno považovať za postup súdu súladný s požiadavkou rýchlej a účinnej ochrany práv účastníkov konania. Je preto možné uzavrieť, že okresný súd si svoju činnosť neorganizoval v súlade s povinnosťou mu uloženou v čl. 17 a § 157 ods. 1, resp. § 179 ods. 1 CSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá (predtým § 6 a § 100 ods. 1 OSP).

35. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že zbytočné prieskumy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty

(II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

36. O neefektívnej činnosti okresného súdu napokon svedčí aj tá skutočnosť, že rozsudok okresného súdu z 23. novembra 2016 bol v napadnutom výroku zrušený krajským súdom z dôvodu, že okresný súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP a tiež z dôvodu, že okresný súd v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nevykonal navrhnuté dôkazy podľa § 389 ods. 1 písm. c) CSP.

37. Na základe uvedeného ústavný súd uzatvára, že v danom prípade už len samotná dĺžka napadnutého konania, ktorú nemožno označiť inak ako extrémnu spolu s posúdením ďalších relevantných okolností posudzovanej veci (predmet sporu, správanie sa sťažovateľa a postup samotného súdu), vypovedá o ústavne neakceptovateľnom postupe okresného súdu, ktorým bolo nepochybne zasiahnuté do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práva na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

38. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

39. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, keďže proti rozsudku okresného súdu

sp. zn. 17 C 180/2008 zo 14. marca 2019 podal sťažovateľ odvolanie, ústavný súd v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu) a vec po vykonaní všetkých úkonov podľa § 373 až § 375 CSP bezodkladne predložil na rozhodnutie odvolaciemu súdu (§ 377 CSP).

40. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

41. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

42. Sťažovateľ sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 15 000 €, čo odôvodňuje neprimeranou dĺžkou napadnutého konania a tiež stratou viery v právny štát a schopnosť súdu rozhodnúť súdny spor správne a v primeranom čase.

43. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

44. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. S prihliadnutím na celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania, správanie sťažovateľa, jeho záujem na veci a taktiež s ohľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy.

45. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom, t. j. nad sumu 4 000 € (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

46. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

47. Sťažovateľ si v konaní uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2018, za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019 a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020.

48. Ústavný súd v súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde preto rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

49. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

50. Ústavný súd priznal sťažovateľovi v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky náhradu trov právneho zastúpenia celkom za tri úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia, 2. podanie ústavnej sťažnosti) á 153,50 € a režijný paušál 2 x 9,21 € a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020

(vyjadrenie k stanovisku okresného súdu zo 16. apríla 2020) á 177 € a režijný paušál 1 x 10,62 € vrátane 20 % dane z pridanej hodnoty, čo spolu predstavuje sumu 615,65 €. Pri rozhodovaní ústavný súd vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 € (pri úkonoch právnej služby vykonaných v roku 2018) a z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 € (pri úkone právnej služby vykonaného v roku 2020). Uplatnenú náhradu za dva úkony právnej služby – doplnenie ústavnej sťažnosti zo 16. októbra 2018 a doplnenie ústavnej sťažnosti z 18. septembra 2019 ústavný súd sťažovateľovi nepriznal, pretože skutočnosti obsiahnuté v týchto písomných podaniach ústavný súd nepovažoval za také, ktoré by prispeli k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci a ktoré, navyše, považoval za preukázané vlastným preskúmaním obsahu spisu predloženého okresným súdom.

51. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa Advokátskej kancelárie JUDr. René Hudzovič, s. r. o., Štefánikova trieda 49, Nitra, v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

52. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkom konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu